

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Regula Dominus quae pars

[Straßburg], [um 1493]

Be constructione

[urn:nbn:de:bsz:31-290450](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-290450)

De constructione

in ipsa est ut alio hō. **C**onstructio p̄missime capta est ordinatio dictio:
cōgruā expectā s̄nias demonstrās. Et sic solū constructio p̄fecta et cōgrua ē
cōstructio q̄ p̄posita ē ex noīe et verbo. s̄m p̄riscianū. **C**onstructio p̄rie ac
cepta est duplex scz. simplex siue p̄rialis. et p̄posita siue totalis. **C**ōp̄o-
ta est illa q̄ ex pluribz q̄z duobz cōstituit cōstructibilibz. vt mgr̄ legit. **C**ōp̄o-
maticā. **S**implex siue p̄rialis ē illa q̄ ex duobz t̄m cōstituit cōstructibilibz.
vt mgr̄ legit. **C**onstructio simplex siue p̄rialis ē m̄plex. **C**onstructio su p̄o-
sita cū a p̄posito. s̄bi cū obliq̄. noīs cū obliq̄. ad h̄b̄ū vocādi l'hortādi cū
v̄o. verbi cū infinitiū. p̄p̄o s̄tōis cū suo casuali. s̄bi cū n̄ō. cōiunctio
nis cū suis cōiugibilibz. adiectiui cū subo. demonstratiui et sui demon-
strabilis relatiui et sui antedētis. verbi cū aduerbio. interiectōis cū ob-
liquo. Et oīs talis aut est trāsitīua aut intrāsitīua. **T**rāsitīua est illa q̄
cōstat ex p̄ribz significātibz diuersas res vel tāq̄z diuersas. vt sortes
p̄curit platonē. mare p̄curit tulliū. **Q**el s̄m aliq̄s. **T**rāsitīua est illa in q̄
fit trāsitio sup obliq̄ū. vt lego libzū. **I**ntrāsitīua s̄m alexandrū ē illa
q̄ cōstat ex p̄ribz s̄tōis significātibz eandēre vel tāq̄z eandē. vt mare
est tuli. hō est asinus. **Q**el s̄m antiq̄s. **I**ntrāsitīua est illa in qua nō fit
trāsitio sup obliq̄ū. vt mgr̄ legit. **T**rāsitīua est duplex. scz. actiū et p̄-
sonariū. **T**rāsitīua actiū est illa in q̄ fit trāsitio sup obliq̄ū et alter cō-
structibile s̄cat actū. vt lego libzū. **T**rāsitīua p̄sonariū est illa in qua fit
trāsitio sup obliq̄ū et neutrū cōstructibile s̄cat actū. vt liber aristotel.
Intrāsitīua similiter est duplex. scz. intrāsitīua actiū. et intrāsitīua p̄so-
nariū. **I**ntrāsitīua actiū est illa in q̄ nō fit trāsitio sup obliq̄ū et alterū
cōstructibile s̄cat actū. vt magister legit. **I**ntrāsitīua p̄sonariū est illa in
qua nō fit trāsitio sup obliq̄ū et neutrū cōstructibile s̄cat actū trāsitīue
vt albus. **A**lter p̄r̄ diffinire p̄dicte sp̄s cōstructionis. sed p̄dicte descri-
p̄tiones plus valet ad instruendū pueros. **S**ciendū etiā q̄ triplex est
questiō p̄ q̄d q̄rimus de cōstructione. scz. **D**ue q̄lis quāta. **P**er q̄ que-
rimus dupliciter. **P**rimo q̄ vocat ista cōstructio. **A**d q̄d m̄idendū est.
Su p̄positū cū a p̄posito. verbi cū obliq̄. et sic de alijs. **S**ec̄do sic. **D**ue ē
ista cōstructio. **A**d q̄d respondendū est. trāsitīua vel intrāsitīua. **A**d
qualis m̄id ē. cōgrua vel incōgrua. **A**d quāta respondef. p̄fecta vel im-
p̄fecta. vt in sequentibz manifestabitur exemplis.

Magister legit. est cōstructio. est. **D**ue vocat ipsa. **S**uppositū cū
a p̄posito. **D**ue est ipsa. **I**ntrāsitīua actiū. **U**nde hoc scitur. dif-
finitione et regula. **Q**uomō diffinitōe. q̄z ibi nō fit trāsitio sup
obliq̄ū et alterū cōstructibile s̄cat actū. **Q**uō regula. q̄z casus a p̄re an-
rectus facit cōstructionē intrāsitīua actiū. vñ versus. **A**ppo cū su p̄o-
facit ac trāsitōne. **Q**ualis est ipsa. congrua. quare. quia cōstructibilia
eius debite sunt vnite sc̄m regulam artis grammaticē de hoc datam.
Sec̄m quam regulam. **S**uppositum et a p̄positū debent conuenire in
numero in persona et in rectitudine casuali. **Q**uanta est ipsa. **P**erfecta.

Constructiones

Quare. qz pfecta sententiā generat in animo auditoris.

Lego librū est pstructio. est. q̄ vocat ip̄a. Verbi cū obliq̄. Que ē ip̄a. trāsitiua actiū. Cū hoc sc̄if. diffi. et re. Quō diffinitōe. qz ī ea fit trāsitiō sup obliquū et alterū pstructibile facit actū. Quō regula. qz verbū trāsitiuū pstructū cū obliq̄ a pre post facit pstructionē trāsitiuā actiū. vñ vers⁹. Trās ac obliq̄ cū post verbū situat. Qualis est ip̄a. congrua. vt sup̄ fm quā regulā. Verbū trāsitiuū natū est regere obliquū a pre post. Quāta est ip̄a. impfecta. qre. qz impfectū sn̄as generat in auditoze q̄stū in ip̄a est. Et idē intelligendū est de p̄cipio. vt legēs librū. amās vinū. Q̄ aut pstructio totalis est pfecta hoc non puenit ex pstructionē verbi cū obliq̄. sed puenit ex pstructionē suppositū cū apposito. qz ibi intelligit nr̄us p̄me p̄sone q̄ supponit isti verbo lego.

Filius hoīs. est pstructio. est. Que vocat ip̄a. Noīs cū obliq̄. q̄ est ip̄a. Trāsitiua psonarū. Cū hoc sc̄if. diffi. et re. Quō diffinitōe. qz ibi fit trāsitiō sup obliquū ⁊ neutru pstructibile facit actū. Quō regula. qz obliq̄⁹ rectus a noīe facit pstructionē trāsitiuā psonarū. vñ versus. Nomē et obliq̄⁹ fiet pstructio trās per. Qualis est ip̄a. congrua. fm q̄stā regulā. Qñ in aliqua orōne ponunt̄ duo noīa substātiua ad diuersa p̄t̄nētia sine p̄iunctōe media. tūc vnū illoz debz poni in grō. vt cappa fortis. tunica platonis. Quāta est ip̄a. impfecta. qre. qz impfectā sn̄iam demonstrat in auditoze q̄stū in ip̄a est.

Omnine. est pstructio. est. Que vocat ip̄a. Adverbij vocandi cū vtō. siue pstructio excitat̄ cū suo excitabili. Que est ip̄a. trāsitiua actiū. Cū hoc sc̄if. diffi. et re. Quō diffinitōe. qz ibi fit trāsitiō sup vocatiuū et alterū pstructibile significat actū exercitātū qz exercet vocationē circa vocatiuū in ordine ad actū. Quō regula. qz adverbij vocandi vel hortādi pstructū cū vtō facit pstructionē trāsitiuā actiū. vñ versus. Que vocatiuū sociatū trās dabit actū. Qualis est ip̄a. congrua. fm quā regulā. Adverbij vocādi natū est regere vocatiuū ex vi excitationis. Quāta est ip̄a. impfecta. qz imperfectā sententiā demonstrat in auditoze quantū in ip̄a est.

Volo legere. est pstructio. est. Que vocat ip̄a. Pstructio verbi cū infinitiuo. Que est ip̄a. Trāsitiua actiū. Unde h̄ sc̄itur. diffinitōe ⁊ re. Quō diffinitōe. qz verbū p̄beticū depēdet ad infinitiuū habentē rationē acti. et sic virtualiter fit trāsitiō sup obliquū et alterū pstructibile significat actū. Quō regula. qz infinitiuus pstructū cū verbo p̄beticū facit pstructionē trāsitiuā actiū. vñ versus. Infi. cum verbo facit actus trāsitiōne. Ex quo p̄z falsitas illius versiculi. Infi. cum verbo facit personarū intrans. Qualis est ip̄a. congrua. fm quā regulā. Quādo duo verba ponunt̄ in eadē orōne partiali sine cōiunctōe media: tūc vnuz eoz debet poni in infinitiuo. vt volo legere.

Constructiones

Quanta est ipa imperfecta. qz imperfecta sniaz demonstrat i auditoze qstū in ipa est. Et licet totalis constructio sit perfecta et congrua fm regulā in media tepositā de congruitate tñ ista perfectio nō puenit ex constructione verbi cuius nō a prepost. sed puenit ex constructione su ppositi cū a pposito.

Sentes et plato. est constructio. est. Que vocat ipa. Constructio cōiunctōis cū suis iungibilibz. Que est ipa. Intransitiua psonarū. Qñ hoc scilicet. Diffi. et regula. Quō diffi. qz ibi nō fit transitio sup obliquū et neutrū con. rē. Quō regula. qz cōiunctio iungēs sequēs constructibile priori rē. Qñ versus. Pars inde cū de rē. Notandū tñ qz pres in declinabiles nō hnt priā finationē sed a pribo declinabilitz. id dicitur constructi fm modū priū declinabilitū. Verbi grā dicēdo sic. Uñ deo sorte et platonē. ibi cōiunctio transitīue constructi. Dicēdo vero. Sortes et plato currūt. ibi cōiunctio transitīue constructi. Neqz hoc est 3 regulā. qz regula intelligit de constructōe cōiunctionis cū suis iungibilibz fm se et nō p respectū ad aliud scz ad verbū. Qualis est ipa. Congrua. fm quā regulā. Cōiunctio copulatiua vel disiunctiua copulās dictiones casuales dz iungere siles casus an et post. Quāta est ipa. imperfecta. vt sup.

Fabus homo. ē constructio. Que vocat ipa. adiectiuū cū suo substantiuo. Que ē ipa. intransitiua psonarū. Qñ h scitur. Diffi. et regula. Quō diffi. qz ibi nō fit transitio sup obliquū et neutrū cōiunctibile significat actū. Quō regula. qz adiectiuū nō ptiūū siue nominale siue pncipiale siue pncipiale cū suo substantiuo constructū facit cōiunctiōne intransitiuā psonarū. Qñ vers. Adiec cū substā psonarū facti intrās. Idē dicendū est ne constructiōibz appositionalibz. vt aīal homo. marcus tuli. Qualis est ipa. congrua. fm quā regulā. Qñ adiectiuū siue sit noiāle siue pncipiale siue pncipiale dz puenire cū suo subo in genere in nūero et in casu. Quāta est ipa. imperfecta. quare. qz imperfectum sensum generat in animo auditoris.

Iste homo. est constructio. est. Que vocat ipa. constructio demonstratiuū cū suo demonstrabili. Que ē ipa. intransitiua psonarū. Qualis est ipa. congrua. scdm quā regulā. Demonstratiuū et suū demonstrabile debēt puenire in genere in numero et in casu. Quāta est ipa. imperfecta. qz imperfectū rē.

Sentes currit q mouet. est constructio. est. Que vocat ipa. Relatiuū cū suo antecedēte. Que ē ipa. intransitiua psonarū. Qñ h scit diffinitione et regula. Quō diffinitione. qz ibi nō fit transitio rē. Quō regula. qz relatiuū cū suo antecedēte constructū facit constructiōne intransitiuā psonarū. Qñ versus. Intrans psona sit cū pcedēte relatum. Qualis est ipa. congrua. scdm quā regulā. Relatiuū et suū antecedēs debent puenire in gñe in nūero et in casu. Quāta est ipa. imperfecta. qz imperfectū rē. Et licet totalis constructio sit perfecta tñ ista perfectio nō puenit ex

Constructiones

cōstructōe relatiui ⁊ sui aīcedētis. s; ex p̄structōe su p̄positi cū a p̄posito.
Ugo bñ. est constructio. ē. Que vocat̄ ip̄a. Constructio sibi cū
a aduerbio. Que ē ip̄a. intrāsiua p̄sonaz. vñ hoc scit. regula.
quō. q; aduerbiū intrāsiue cōstruit cū verbo. Dicit̄ notant̄ cū
verbo. q; aduerbiū constructū cū obliq; facit constructionē intrāsiuā.
vt. iste scribit̄ sibi mibi. Inde excipit̄ aduerbiū vocādi qd̄ cū vfo cōstru
ctū facit constructionē trāsiuā actiū. vñ vers⁹. Pars inde cū de p̄so
narū intrā s; fecit ex se. Dico sit̄ deēp̄ū qm̄ trās excitat̄ actū. Qualis
est ip̄a. cōgrua. s; m̄ quā regulā. Sicut̄ noīa adiectiā fixis adijciunt̄. ita
aduerbia verbis. Et q; p̄z q; ista constructio. lege bñ. p̄pter conueniētā
quā h; cū constructōe adiectiuali s; intransitiua p̄sonarū. Quāta est
ip̄a. imp̄fecta. q; imp̄fectū sensū generat̄ in h̄uditorē.

De interiectione nota regulā.

Interiectio q; est pars vicina aduerbio. ideo eadem est ratio ip̄ius et
aduerbiū quo ad constructionē.

De locali ordinatione constructibiliū.

Constructio debet incipi a viō si sit in orōne. Post vñm̄ debet
poni n̄t̄is. post n̄m̄ debet poni verbū p̄sonale. post verbū de
bet poni aduerbiū. Itē post adūbiū d; poni dr̄is v; actūs. Se
n̄t̄is debet seq; dictionē a q; regit̄. P̄positio deb; p̄poni suo casuali.
vt autē h̄ manifestū fiat sumo exemplū. fratres. paul⁹ seruus iesu xpi
agit sp; deo grās p̄ nobis in grā dei q; data est nobis in xpo iesu. Iste or
do est bon⁹. q; oīa q; debēt p̄poni sunt p̄posita. et oīa q; debēt postponi
sunt postposita. De p̄dictorū autē constructibiliū ordinatione Alexan
der subscriptos posuit versus.

De ordinatione vocatiui.
Constructio sic casum si sit p̄pone vocantem.

De ordinatione nominatiui.

Non rectum ponis.

De ordinatione verbi p̄sonalis.

Principonale locabis. verbum.

Quod primo statuas si cetera desint.

De ordinatione genitiui.

Subde secundum casum rectori.

De ordinatione datiuī et accusatiui.
Tertius hinc casus. et quartus sepe sequuntur.

De ordinatione aduerbiū.

Aut verbo subdes aduerbia.

De p̄positione cum suo casuali.

Debet vox p̄positiua.

Quarto p̄iungi vel sexto quem regit ip̄a. 3